

Til: Rådgivende utvalg
Fra: Overvåkningsenheten
Tid: 7. desember 2022 kl.10-12
Emne: Referat utvalgsmøte (hybrid)

Dato: 8.12.2022
Type: RU-møte 4/2022
Saksnr.: 2022/2

Referat fra møte i NIMs rådgivende utvalg – desember 2022

Deltakere: Guri Gabrielsen (LDO), Mona Løken (Sivilombudet), John Peder Egenæs (Amnesty), Anne Hellum (UiO).

Deltakere digitalt: Bente Lund Jacobsen (Eldreombudet), Live Kroknes Berg (FFO), Aili Keskitalo, Sanja Adjulovic (NOAS), Kristian Fredheim (Advokatforeningens Menneskerettsutvalg), Gunnar Ekeløve-Slydahl (Helsingforskomiteen/NGO forum). Margrethe Søbstad og Beate Øistad fra LDO deltok også under sak 5 (høring av Ytringsfrihetskommisjonens utredning).

Fra NIM: Direktør Adele Matheson Mestad, seniorrådgiver Kristin Høgdahl, rådgivere Vilde Tennfjord og Mina Haugen, kontorsjef Birgitte Bøgh-Olsen, praktikant Louise Bårdsen (referent).

Forfall: Elin S Kjørholt (Barneombudet), Ervin Kohn, Siri Gloppen, Frode Elgesem, Mishell Akhtar Shakar

1. Velkommen og orienteringer

NIM/Direktør Adele Matheson Mestad: Mestad ønsker velkommen. Travel tid i NIM.

Direktør redegjør for NIMs fire strategiske hovedområder:

- **Ytringsfrihet og personvern:** Ny rapport om menneskerettigheter i metaverset i samarbeid med teknologirådet, proposisjon ang. PST og nye kontrollmekanismer, strl. § 185 og ytringsfrihetskommisjonen, konverteringsterapi.
- **Sårbare grupper:** Etterarbeid ifbm. rusrapporten med myndighetskontakt og frokostseminarer med god respons. Klageordinger for barn, Trandum og innsatte i fengsler.
- **Klima:** Tre tredjepartsintervensjoner til EMD levert denne uka, disse legges også ut på våre sider. Rundeborsmøte med Amnesty m.f. om styrking av rettighetsarbeidet i forbindelse med klimakrisen. Positivt at flere organisasjoner bruker rettighetsargumentasjonen mer aktivt.

- **Urfolk og nasjonale minoriteter:** Stor interesse for vår rapport om holdninger til samer og nasjonale minoriteter. Nødvendigheten av urfolksstatistikk, Fosen-debatt, ny GREVIO-rapport, krisesentertilbud.

Ingen spørsmål eller innspill til redegjørelsen.

2. NIMs virksomhetsplan 2023

NIM/Birgitte: Virksomhetsplanen bygger på NIMs overordnede strategi og skal angi våre prioriteringer for det kommende året. Planen skal vedtas av styret i NIM den 14. desember, og vi ønsker innspill fra RU som vi kan ta med til styremøtet. Det har også vært god involvering av ansatte i dette arbeidet. Planen beskriver planlagt arbeid innen NIMs tematiske fokusområder, samt arbeid innen det tverrgående fokusområdet om kommunenes menneskerettsansvar, og internasjonalt arbeid. Det er også viktig for NIM å ha kapasitet til å følge opp igangsatt arbeid fra tidligere år.

NIM/Adele: Forholdet mellom det reaktive og det planlagte arbeidet: vi må ha kapasitet til å kunne reagere på det som til enhver tid skjer i offentligheten. Det er en viktig del av vårt mandat.

Punkter til diskusjon:

- Overordnet: Treffer planen godt innenfor det brede mandatet og de mange mulige temaene vi kan jobbe med?
- Er det andre temaer innenfor paraplyen sårbare grupper som bør opp på agendaen neste år?
- Hvordan stiller dette seg i forhold til de prioriteringene som gjøres i din organisasjon/ arbeid?

Innspill/diskusjon:

- Virksomhetsplanen er et godt verktøy som gjør det enklere for utvalget å forstå hva NIM prioriterer. Det er avgjørende at det faktisk prioriteres noen enkeltsaker, slik at det blir et operativt styringsdokument. Sårbarhet er en god parameter for prioritering.
- Arbeidet med kommunenes menneskerettsansvar bør sees i sammenheng med SP artikkel 27 og samelovens konsultasjonsplikt som også gjelder på kommunalt nivå. Her kan NIM bidra til bevisstgjøring.
- NIM/utvalget bør mobilisere de relevant norske miljøene ifbm. Europarådets toppmøte i Reykjavik i mai.
- Innspill til nye temaer:

- Hellum/LDO: Fattigdom, mulig også i et kvinneperspektiv som kan kombineres med CEDAW-rapporteringen. Temaet blir fort politisert, og NIM må i tilfelle ha et rent rettslig perspektiv.
- FFO: Kronisk syke, og personer med funksjonsnedsettelse som blir særlig hardt rammet av økende priser og budsjettkutt.
- Eldreombudet: Eldre blir ikke nevnt, dette er også en sårbar gruppe som blir hardt rammet av diverse innstramminger.
- Amnesty: Justiskomiteens anmodningsvedtak om forbud mot overvåkningsmarkedsføring – kan knyttes til punktet for teknologi.
- Rasisme: sterke reaksjoner på enkelthendelser, men vi mangler en *systematisk* og konstruktivtilnærming til problemet.
- LDO: Tvang, særlig ifbm. sårbare grupper (f.eks. i psykiatrien). Behov for oppfølging av kommende ekspertutvalg om tvang. LDO vil følge opp dette utvalgets arbeid – særlig pga tilsynsmandat for CRPD. LDO håper å kunne videreføre samarbeid og samspill med NIM og SOM om aktuelle menneskerettsproblemstillinger som ledd i oppfølging også av tvangslovutvalgets NOU.
- NOAS: NOAS: Vi støtter at NIM skal arbeide for bedre sikring av papirløses helserettigheter og styrke menneskerettighetsvernet til utlendinger på Trandum. Og ser frem til et samarbeid om nytt prosjekt på utlendingsfeltet.

Oppsummering: Adele takker for innspill, og ber om at både fattigdom og rasisme settes opp på agenda for neste utvalgsmøte, for bredere diskusjon. Kristin påpeker at flere av de nye temaene er prioritert for dialogmøter med myndighetene i samarbeid med det sivile samfunn, som oppfølging av FNs anbefalinger, selv om det ikke kommer eksplisitt frem av virksomhetsplanen.

3. Runde om aktuelle problemstillinger og aktiviteter

Helsingforskomiteen: Nobels fredspris, arbeid med statsbudsjettet, MR-aktivister i eksil og menneskerettsforpliktelser i næringslivet. Rapport til neste år om nasjonale minoriteters ytringsklima på sosiale medier.

Eldreombudet: Vold mot eldre, digitalt utenforskap, sykehjemstjenesten, ensomhet, isolasjon, fattigdom og minoritetsspråk for minoriteter på institusjoner. Rapport om eldres situasjon, med innspill fra eldre selv. Godt prosjekt, «trygghet», men noe lav oppslutning og dårlig økonomi. Nedleggning av eldreombudet preger selvsagt arbeidet.

FFO: Arbeid med statsbudsjett, BPA og webinarer om CRPD. Jobber med undersøkelse i skolen om holdninger og situasjonen for elever med funksjonsnedsettelse.

Advokatforeningen: En del utskiftninger i komiteen. Jobber med høringsuttalelser og kronikker. Særlig fokus på Polen, Tyrkia og Guatemala.

NOAS: Barns rett til å bli hørt i utlendingssaker og barnerettighetspris. Fullførte rapport om veiledning av barnefamilier med avslag og utarbeidet veileder for foreldreveiledning. I 2023 fortsetter vi å prioritere vårt arbeid for å bedre barns rettigheter i utlendingssaker og skal bla. utarbeide rapport om høring av barn i familieinnvandringsaker.

Amnesty: Arbeid med nordiske urfolk med fokus på klima og klimatiltak (samarbeidsprosjekt med Sverige og Finland). Istanbulkonvensjonen, GREVIO-rapporten og samtykkelovarbeidet fortsetter. Samarbeid med Datatilsynet og Forbrukerombudet. Planlegger prosjekt mot slutten av neste år i forbindelse med 75-årsjubileet for FNs menneskerettserklæring samt et utredningsarbeid om Amnestys rolle i arbeidet med rasismeproblematikk i dialog med Minotenk.

Sivilombudet: Arbeid med egen virksomhetsplan. Tre satsningsområder: Barn, digital forvaltning og lang saksbehandlingstid i forvaltningen. Forebyggingsenheten planlegger besøk til barnevernsinstitusjoner våren 2023, med fokus på enetiltak/ barn som bor alene på institusjon. Barn i fengsel og statlige finansierte enetiltak er også temaer som forebyggingsenheten vil se nærmere på i 2023. Ombudet arbeider også med prioriteringskriterier for den løpende klagesaksbehandlingen, og oppfølging av egne rapporter og uttalelser for å få mer effekt ut av arbeid som er gjort.

LDO: Nettopp landet strategi, men ikke i mål med virksomhetsplan. Viktige satsningsområder: håndheving, arbeidsgivers ansvar for å forhindre diskriminering og digitalt utenforskap.

Hellum (UiO): Enkelte relevante forskingsområder: Digital velferdsstat og identitetstyveri. Ny bok (red. Sinding Aasen) med flere relevante artikler ang. helse og MR. Pluricourts-initiert konferanse + bokprosjekt om CEDAW. Liste over relevante utgivelser kommer på e-post.

Keskitalo: Arbeid med ny minerallov i Sametinget. Sametinget arbeider med statistikk og samiske data. Fosen-saken, oppfølging av klimarapport fra NIM. Påpeker viktigheten av tett dialog for å sikre utfylling, ikke overlapping.

4. Internasjonal rapportering – oversikt, CEDAW høring og supplerende rapport

NIM/Høgdahl: Går gjennom og forklarer NIMs oversikt av internasjonal rapportering i perioden 2023-2026 (se vedlegg til innkallingen). Første konvensjon ut i den nye syklusen er FNs kvinnekonvensjon – CEDAW (høring 9. februar 2023, skyggerapport har

frist 9. januar). Vedlagt innkallingen er også NIMs interne saksliste, med de sakene vi tenker å fremheve overfor CEDAW-komiteen.

Punkter til diskusjon:

- Vi inviterer RU til spørsmål og eventuelle innspill til NIMs saksliste til CEDAW;
- Vi hører også gjerne hvilke saker og prosesser LDO og andre RU-medlemmer er inne i/ har deltatt i og andre planer frem mot høringen.

Innspill/diskusjon:

- Utfordrende å holde oversikt over når Norge høres i ulike internasjonale komiteer. Høgdahl forklarer forsinkelser på grunn av pandemien, med mulig bedring ved at systemet skal reformeres. Det besluttes at NIM skal sende ut oppdaterte versjoner av skjemaet etter hvert som mer info kommer på plass.
- Utvalget vil gjerne bli oppdatert ang. ILO-rapporter og videre avklaring rundt andre rapporter.
- Både LDO og Amnesty skal delta på CEDAW-høringen, og er positive til videre dialog om rapporteringsarbeidet. LDO skriver egen rapport, men har konsultert NIMs plan for å unngå overlapp. Flere er opptatt av at rapportene må være nokså korte, og at tema må prioriteres hardt.

5. Høring av Ytringsfrihetskommisjonens utredning

NIMs direktør Adele Matheson Mestad satt i ytringsfrihetskommisjonens utredning, og har ikke vært involvert i NIMs arbeid. Hun forlot også møtet i forkant av behandlingen av denne saken. Saken ble presentert av NIMs rådgiver Vilde Tennfjord.

NIM/Tennfjord: NIMs ytringsfrihetsteam jobber med sin høringsuttalelse til ytringsfrihetskommisjonens utredning. Høringsfristen er 16. januar. NIM vil særlig trekke frem ytringsfriheten til enkelte grupper som vi mener er berørt noe kortfattet i utredningen (innsatte, funksjonshemmede, urfolk og nasjonale minoriteter).

Punkter til diskusjon:

- Vi er interessert i å høre om RU mener det kan være behov for å løfte ytringsfriheten til enkelte grupper ytterligere frem;
- Vi ønsker også å diskutere ytringsfrihetskommisjonens to alternative forslag til endringer i straffeloven § 185, og eventuell tilgrensende problematikk;
- Vi er også interessert i å høre om RU mener det er andre temaer som ytringsfrihetskommisjonen burde ha behandlet nærmere.

Innspill/diskusjon:

- Flere utvalgsmedlemmer påpeker at debatten om netthets er ikke godt nok behandlet i utredningen, at problemet nærmest bagatellisert.

- Av konkrete innspill til høringsarbeidet etterspør Helsingforskomiteen at også ytringsfriheten for LHBTI+-personer og innvandregrupper blir løftet frem. LDO og Hellum reiser også en diskusjon om terskeltematikken ifbm. strl. § 185 og forholdet til diskrimineringsvernet, særlig i lys av seneste praksis fra Høyesterett. Det blir nevnt at en «for lav» terskel kan virke mot sin hensikt.
- Det presiseres at NIMs oppgave ikke først og fremst er å skissere konkrete forslag, men trekke opp de relevante rettslige grensene og peke på relevante hensyn som er utelatt eller ikke grundig nok behandlet i utredningen.
- Flere utvalgsmedlemmer gir uttrykk for at de vil jobbe med tematikken fremover uavhengig av høringen, og Tennfjord etterspør videre dialog med disse, samt et eget møte med LDO om problematikken.

6. FNs anbefalinger og [NIMs Human Rights Tracker](#)

Behandlingen av denne saken utgår pga. tidsbruk, og det bes om at saken kan flyttes over til agenda for utvalgets neste møte over jul.

Avslutning

Kristin Høgdahl takker for møtet. Møteslutt 12:20, med jevnt frafall fra møtedeltakere fra 12.

Neste møte i februar/mars, innkalling kommer senere.